ਝਾਰਖੰਡ ਦੀ ਰਾਜਸਥਾਨ
ਬਨਾਮ
ਸ਼ੈਲੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਰਾਏ @ ਪਾਂਡਵ ਰਾਏ
(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1441 ਦਾ 2022)
ਅਕਤੂਬਰ 31, 2022
[ਡਾ. ਧਨੰਜ□ ਵਾਈ ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ ਅਤੇ
ਹਿਮਾ ਕੋਹਲੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 – ਧਾਰਾ 32(1) – ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ – ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਧਾਰਾਵਾਂ 302,376,341 ਅਤੇ 448 – ਪੀੜਤਾ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ – ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੀੜਤਾ ਦੇ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਧਾਰਾਵਾਂ 302, 341, 376,448 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੈਪਟੀਸੀਮੀਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ – ਪੀੜਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਧਾਰਾ 32(1) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋਈ – ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ – ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਧਾਰਾ 32(1) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹੈ –ਇਹ ਇੱਕ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ – ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਾਮਲਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਦੇਹ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਿਰਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 376 ਅਧੀਨ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਚਲਣਗੀਆਂ– ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 –ਧਾਰਾ 60.

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 – ਧਾਰਾ 32(1) – ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ – ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਕੀਮਤ – ਫੈਸਲਾ: ਜਦੋਂ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਅਨਿਯਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਰਾਹੀਂ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ – ਹੋਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਦਰਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਅਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਲਈ – ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਕਬੂਲਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ– ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇਸਦੀ ਕਬੂਲਯੋਗਤਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਦੀ ਸਬੂਤੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ– ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਪੀੜਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ– ਪੀੜਤ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਮਾਨਸਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਸੀ– ਇਹ ਬਿਆਨ ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਹੈ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ – ਸਬੂਤ – ਗਵਾਹ – ਪੀੜਤ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ – ਪੀੜਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ – ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਅਸਰ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ – ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਕ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਧਾਰਾ.375 – ਦੋ ਉਂਗਲ ਟੈਸਟ – ਨਿੰਦਾ – ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ – ਫੈਸਲਾ: ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ

"ਦੋ ਉਂਗਲ ਟੈਸਟ" ਜਾਂ ਯੋਨ ਪਰੀਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਯੌਨ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ) ਉਹ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ – ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ (ਸੋਧ) ਅਧਿਨਿਯਮ 2013 – ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872 – ਧਾਰਾ.53A।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ

a. ਪੀੜਤ ਉਸ ਦੇ ਝੁਲਸਣ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ

ਡਾ. ਆਰ ਮਾਹਤੋ (ਪੀਡਬਲਿਊ 8) ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੋਸਟ-ਮੌਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੈਪਟੀਸੀਮੀਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਝੁਲਸਣ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਖੋਜ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ। ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਡਾ. ਆਰ ਮਾਹਤੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਅਣਨਾਮ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਨਾ ਭੇਜਣਾ ਇਕ ਵਿਚੋਲਾ ਹਾਲਾਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਤੀਜਤਨ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੀਆਂ ਝੁਲਸਣ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਮਰਿਆ ਸੀ। ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਣਨਾਮ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ (ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਲਈ) ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖੰਡ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਡਾ. ਆਰ ਮਾਹਤੋ ਦੀ ਗਵਾਹੀ (ਸਿਰਫ ਇਸ ਸੀਮਿਤ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਹੋਰ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕਥਿ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਦੇ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਹੋਰ ਜਵਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਵਿਅੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਅਤੇ ਉਸ ਆਧਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ, ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਮੇਤ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਡਾ.ਆਰ ਮਹਤੋ ਦਾ ਗਵਾਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੈਪਟੀਸੀਮੀਆ ਹੈ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਸੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੱਟਾਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ. ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਜਲਣ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਸੈਪਟੀਸੀਮੀਆ ਦਾ. ਇਸ ਲਈ, ਦ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਹੈ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। [ਪਾਰਾ 32- 36]

ਮੋਤੀ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ; ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1964 ਐਸ.ਸੀ. 900 : [1964] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 688 – ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। b. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਬਿਆਨ ਜੋ ਉਹ ਲੋਕ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ (ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਧ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ) ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬਿਆਨ ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਆਨ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਨਿ□ਕਰਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੈਪਟੀਸੀਮੀਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜਲਣ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ

ਹੋਇਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਜਾਣ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਕਾਰਨ ਜਲਣ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਹ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ - ਇਹ ਉਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਲਈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਧਾਰਾ 32(1) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 37, 39 ਅਤੇ 40]

c. ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮੁੱਲ

ਇਹ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਆਦਰਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹਰ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ, ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤਾ ਦਾ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਅਗਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੇ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ (ਨਾ ਕਿ ਅਗਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ)। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀੜਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦਾ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੌਰਾਨ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਦੂਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸਨ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਦੋਵੇਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ(ਾਂ) ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਯੋ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵੈਰ-ਭਾਵ ਸੀ, ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਝੂਠਾ ਖਾਤਾ ਸੁਣਾਉਣ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਵਾਰਡ ਜਾਂ ਆਈ.ਸੀ.ਯੂ. ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਮਰਣ ਪੂਰਵ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਰਣ ਪੂਰਵ ਬਿਆਨ ਸਵੈਚਛਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਨਸਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। [ਪੈਰਾ 41, 45-48]

ਖੁਸ਼ਾਲ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਬੌਂਬੇ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1958 ਐਸ.ਸੀ. 22 : [1958] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 552; ਰਾਮ ਬਿਹਾਰੀ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਬਿਹਾਰ (1998) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 517 : [1998] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1097; ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਪੰਜਾਬ (2012) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 120 : [2012] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1019 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

2.1 ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਉੱਚਿਤ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਮਰਣ ਪੂਰਵ ਬਿਆਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਸ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੈਪਟੀਸੀਮੀਆ ਸੀ, ਜੋ ਜਲਣ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲਈ, ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਉਸ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉੱਚਿਤ ਸੰਦੇਹ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਲੱਭੇ ਅਤੇ ਇਸ

ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਭੋਗ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਿਸਚਿਤ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬਲਾਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਸਦੇ ਮਰਣ ਪੂਰਵ ਬਿਆਨ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਰਣ ਪੂਰਵ ਬਿਆਨ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਰਣ ਪੂਰਵ ਬਿਆਨ ਅਨਿਯਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

[ਪੈਰਾ 49 ਅਤੇ 50]|1057-ਸੀ-ਐਫ]

ਵਿਸ਼ਨੂ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾ□ਟਰ ਰਾਜ, (2006) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 283 : [2005] ਸੁਪ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 474; ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਸਾਗਰ ਯਾਦਵ, (1985) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 552 : [1985] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 621– ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

2.2 ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 1 – 5 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 10 (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ) ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ (ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ) ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਗਵਾਹ ਇਸ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾ ਇੱਕ ਗਹਿਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਨਾਵਪੂਰਣ ਘਟਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਜਸਟਿਸ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਧੀਮੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਸਮੇਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪਾਉਣ ਲਈ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅੱਖੀ ਗਵਾਹ ਸਨ। ਬਲਕਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। [ਪੈਰਾ 53-55]

2.3 ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਾਮਲਾ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੀ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਰੀਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਪਰ ਇਹ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਗੁਮਰਾਹੀ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਬਰੀਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302, 341, 376 ਅਤੇ 448 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 376 ਅਧੀਨ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਚਲਣਗੀਆਂ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 59]

ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸ਼ਰੀਫ (2003) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 473 : [2003] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 572; ਭਗੀਰਥ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (1997) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 481 : 1996 (9) ਜੇ.ਟੀ. 654; ਰਮੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, (2017) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 529 : [2016] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 936; ਸਤਬੀਰ ਬਨਾਮ ਸੁਰਤ ਸਿੰਘ (1997) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 192 : [1997] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1; ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ (2005) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 94 : 2004 (1) ਸੁਪਲ. ਜੇ.ਟੀ. 69; ਲਿੱਲੂ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2013) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 643 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

[1964] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 688 ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 28(d)

[2003] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 572 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 41

[1958] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 552 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 42

[1998] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1097 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 43

[2012] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1019 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 44

[2005] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 474 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 51 ਵਿਸ਼ਾ ਸੂਚੀ*

A. ਪਿਛੋਕੜ.....4

i. ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ.....5

ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 1.....5NONE

ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 6.....7NONE

ਡਾ. ਮੀਨੂ ਮੁਖਰਜੀ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 9.....7NONE

ਡਾ. ਆਰ. ਮਾਹਤੋ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 8.....9NONE

ਸੁਰੇਸ਼ ਯਾਦਵ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 12.....9NONE

ਰੇਖਾ ਦਾਸਗੁਪਤਾ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 7.....10NONE

ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ.....10NONE

ii. ਬਚਾਵ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ.....11

ਧੀਰੇਂਦਰ ਰਾਏ, ਡੀ.ਡਬਲਿਊ. 1.....11NONE

ਦਸਰਥ ਤਿਵਾਰੀ, ਡੀ.ਡਬਲਿਊ. 2.....11NONE

ਬਾਲਮੁਕੁੰਦ ਰਾਏ, ਡੀ.ਡਬਲਿਊ. 3.....11NONE

*ਸੰ. ਨੋਟ - ਵਿਸ਼ਾ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ ਗਿਣਤੀ ਮੂਲ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ. iii. ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ.....12

iv. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ.....14

B. ਮੁੱਦੇ.....15

C. ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ.....16

D. ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ.....17

i. ਮਰਹੂਮ ਦਾ ਬਿਆਨ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 321(1) ਅਧੀਨ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ.....17

a. ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਸੜਨ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈ.....17

b. ਮਰਹੂਮ ਦਾ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ.....20

c. ਮਰਣ ਪੂਰਵ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮੁੱਲ.....22

ii. ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਾਮਲਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਖਿਲਾਫ ਸਹੀ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ.....26

E. ਵਿਦਾਇਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ.....30

1. ਇਹ ਅਪੀਲ ਝਾਰਖੰਡ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 27 ਜਨਵਰੀ 2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਉੱਠੀ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ, ਐਫਟੀਸੀ-II ਦੇਓਘਰ, ਵੱਲੋਂ 10 ਅਕਤੂਬਰ 2006 ਅਤੇ 11 ਅਕਤੂਬਰ 2006 ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਤਦਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ 18601SUPERSCRIPT ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302, 376, 341 ਅਤੇ 448 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ।

A. ਪਿਛੋਕੜ

2. ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ 7 ਨਵੰਬਰ 2004 ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਨਾਰੰਗੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤਾ ਅਤੇ ਮਰਹੂਮ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਧੱਕਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਏਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵੇਗਾ।

"ਆਈਪੀਸੀ" 2. ਪੀੜਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ (ਨਾਲ ਹੀ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ) ਨੇ ਅੱਗ ਬੁਝਾਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਦਰ ਹਸਪਤਾਲ, ਦੇਓਘਰ ਲਿਜਾਇਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਗਿਆ। ਪੀਐਸ ਸਰਵਨਾ ਵਿੱਚ ਸਟੇਸ਼ਨ ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਦੇਓਘਰ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ (ਭਾਵ, 7 ਨਵੰਬਰ 2004) ਪੀੜਤਾ ਦਾ 'ਫਰਦ ਬਿਆਨ' ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 2 ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ।

3. ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 163 ਦੀ 2004 ਨੂੰ ਪੀ.ਐਸ. ਸਰਵਣਾ ਵਿਖੇ ਪੀੜਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਸੁਰੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਸੰਭਾਲ ਲਈ। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਅਧੀਨ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 307, 341, 376 ਅਤੇ 448 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਇਲਜ਼ਾਮ-ਪੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਪੀੜਤ ਦੀ 14 ਦਸੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਖਿਲਾਫ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਇਲਜ਼ਾਮ-ਪੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

4. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ।

5. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਬਾਰਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ- ਅਤੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੌਰਾਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਹੇਠ ਹੈ।

ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ

a. ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 1

6. ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਰਵਣਾ ਦਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਇੰਚਾਰਜ, ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 7 ਨਵੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਦੇਵਘਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਦਰ ਹਸਪਤਾਲ, ਦੇਵਘਰ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਐਲਾਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਾਈਨ ਕੀਤਾਘੋਸ਼ਣਾ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਪੀੜਤ ਦੇ ਦਾਦਾ ਅਤੇ ਦਾਦੀ ਅਤੇ ਸਹ-ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਘੋਸ਼ਣਾ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਅਤੇ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਲਗਾਏ। ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ।

8. ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ। ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਨਰਸ, ਰੇਖਾ ਦਾਸਗੁਪਤਾ, ਨੇ ਪੀੜਤ ਦੇ ਅੰਡਰਗਾਰਮੈਂਟਸ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ; ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜ਼ਬਤੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਜ ਸੀ।

9. ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੜੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ, ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਬੋਤਲ ਜੋ ਕਿਰੋਸੀਨ ਦੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਧੂੜ ਪਾਈ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੰਧ ਅਤੇ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਸੜਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਸੜੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਬੋਤਲ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜ਼ਬਤੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ।

10. ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਸੀਜੇਐਮ, ਦੇਓਘਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਖੁਦ ਉਸਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਸਿਹਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖਰਾਬ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

11. ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਇੰਟੈਂਸਿਵ ਕੇਅਰ ਯੂਨਿਟ ਜਾਂ ਆਮ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸੇ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਮਰੀਜ਼ ਸਨ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮਾਚਿਸ, ਕਿਰੋਸੀਨ ਦਾ ਲੈਂਪ, ਲਾਲਟੈਨ ਜਾਂ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਖਾਲੀ ਬੋਤਲ ਨੂੰ ਲੈਬਰੇਟਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਸਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

b. ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 6

12. ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ, ਸਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ, ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸਨੇ 7 ਨਵੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸੜਨ ਦੇ ਜਖਮਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ।

c. ਡਾ. ਮੀਨੂ ਮੁਖਰਜੀ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.

13. ਡਾ. ਮੀਨੂ ਮੁਖਰਜੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਹਨ, ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਜੋ ਪੀੜਤਾ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜਾਂਚ 7 ਨਵੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਖੋਜਾਂ ਕੀਤੀਆਂ:

ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਨਨਾਂਗ ਖੇਤਰ, ਛਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਰ ਦੇ ਅਗਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸੜਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਾਏ ਸਨ;NONE NONE

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਜਨਨਾਂਗ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ;NONE NONE

ਇੱਕ ਯੋਨੀ ਸਮੀਅਰ ਦੀ ਆਧਾਰਿਤ ਪੈਥੋਲੋਜੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਜਨਨਾਂਗ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪਰਮੈਟੋਜੋਆ (ਜਿਉਂਦਾ ਜਾਂ ਮਰਿਆ) ਨਹੀਂ ਸੀ;NONE NONE

ਇੱਕ ਯੋਨੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦੋ ਉਂਗਲਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ; ਅਤੇNONE NONE

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ 14 ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਦੰਦ ਸਨ, ਜੋ ਅਧੂਰੇ ਸਨ। ਜਨਨਾਂਗ ਸਿੰਫਿਸਿਸ 40% ਸੀ। ਉਸਦੀ ਕਲਾਈ ਦੇ ਐਕਸ-ਰੇ ਨੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ 17 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ।NONE NONE

14. ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ:

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 16 ਸਾਲ ਸੀ; ਅਤੇNONE NONE

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਸੰਭੋਗ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।NONE NONE

ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਡਾ. ਮੀਨੂ ਮੁਖਰਜੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ।

15. ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਡਾ. ਮੀਨੂ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਬਾਈਲ ਸਪਰਮ ਸੰਭੋਗ ਤੋਂ 72 ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਨ-ਮੋਬਾਈਲ ਸਪਰਮ ਸੰਭੋਗ ਤੋਂ 7-10 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਾਰਜ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਭੋਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਯੋਨੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਉਂਗਲਾਂ ਦਾ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੈਕਸ ਦੀ ਆਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਵੀ ਨਕਾਰਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉੱਚ ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ।

ਡਾ. ਆਰ ਮਹਤੋ, ਪੀਡਬਲਿਊ 8

16. ਡਾ. ਆਰ ਮਹਤੋ, ਜੋ ਕਿ ਸਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਹਨ, ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 14 ਦਸੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਤੀਜੇ ਪਾਏ:

NONE

a. ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਕਈ ਅਲਸਰ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਸਿਰ, ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਉੱਤੇ ਸਕੈਬਸ ਸਨ। ਇਹ ਸੱਟਾਂ ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ ਜਲਣਾਂ

ਕਾਰਨ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਛੇ ਹਫਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਨ;

NONE

b. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਜਨਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਖੋਪੜੀ ਸਲਾਮਤ ਸੀ, ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਮੈਟਰ ਫਿੱਕਾ ਸੀ, ਫੇਫੜੇ ਫਿੱਕੇ ਸਨ, ਦਿਲ ਦੇ ਸੱਜੇ ਖੰਡ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਸੀ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਖੰਡ ਖਾਲੀ ਸੀ, ਪੇਟ ਅਤੇ ਮੂਤਰਾਸ਼ਯ ਖਾਲੀ ਸਨ। ਜਿਗਰ, ਤਿੱਲੀ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ।

17. ਆਪਣੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਡਾ. ਆਰ ਮਹਤੋ ਨੇ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਸੈਪਟੀਸੀਮੀਆ ਕਾਰਨ ਹੋਈ, ਜੋ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ ਜਲਣ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜੇ ਅਤੇ ਰਾਏ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ।

18. ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਸੈਪਟੀਸੀਮੀਆ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਚਿੜਚਿੜੇ ਅਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਣਜਾਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ।

e. ਸੁਰੇਸ਼ ਯਾਦਵ, ਪੀਡਬਲਿਊ 12

19. ਸੁਰੇਸ਼ ਯਾਦਵ, ਜੋ ਕਿ ਪੀਐਸ ਸਰਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਹਨ, ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 18 ਨਵੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤੋਂ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੰਭਾਲੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਅਧੀਨ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 307, 341, 376 ਅਤੇ 448 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ 14 ਦਸੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਸਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਗਏ ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 174 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਇਨਕੁਆਸਟ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 302 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਕ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ।

f. ਰੇਖਾ ਦਾਸਗੁਪਤਾ, ਪੀਡਬਲਿਊ 7

20. ਰੇਖਾ ਦਾਸਗੁਪਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਸਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਰਸ ਹਨ, ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਬਤੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਬਣਾਇਆ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਅੰਡਰਗਾਰਮੈਂਟਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। g. ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ

21. ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ:

ਪਾਰਵਤੀ ਦੇਵੀ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 1 (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ);NONE NONE

ਬਿਭੂਤੀ ਬੁਸ਼ਨ ਰਾਏ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 2 (ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਦਾਦਾ);NONE NONE

ਮ੍ਰਿਤਯੁੰਜੈ ਰਾਏ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 3;NONE NONE

ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 4;NONE NONE

ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਰਾਏ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 5; ਅਤੇNONE NONE

ਬਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਾਏ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 10.NONE NONE

ii. ਬਚਾਅ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿਵਰਣ

a. NONEਧੀਰੇਂਦਰ ਰਾਏ, ਡੀ.ਡਬਲਿਊ. 1NONE NONE

22. ਨਾਰੰਗੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਧੀਰੇਂਦਰ ਰਾਏ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਸ਼ੀ ਰਾਏ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਿੰਜਾਈ ਸੰਬੰਧੀ ਇੱਕ ਮਤਭੇਦ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਲਪੇਟਾਂ ਬੁਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ।

23. ਉਸ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਦੌਰਾਨ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ।

b. NONEਦਸਰਥ ਤਿਵਾਰੀ, ਡੀ.ਡਬਲਿਊ. 2NONE NONE

24. ਨਾਰੰਗੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਦਸਰਥ ਤਿਵਾਰੀ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸੜਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

c. NONEਬਲਮੁਕੁੰਦ ਰਾਏ, ਡੀ.ਡਬਲਿਊ. 3NONE NONE

25. ਨਾਰੰਗੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਬਲਮੁਕੁੰਦ ਰਾਏ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਸੜਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ।

iii. ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

26. 10 ਅਕਤੂਬਰ 2006 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾਵਾਂ 302, 341, 376 ਅਤੇ @ ਪਾਂਡਵ ਰਾਏ [ਡਾ. ਧਨੰਜ ਵਾਈ ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ] ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ।

ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ 448 ਅਧੀਨ। ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 11 ਅਕਤੂਬਰ 2006 ਨਾਲ, ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 302 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 376 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਲਈ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਇਹ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਚਲਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ 341 ਅਤੇ 448 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਗਈ।

27. ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ:

ਅ.

ਬਚਾਅ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਘੋਸ਼ਣਾਕਰਤਾ / ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਫਿਟਨੈਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਸਰਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਫਿਟ ਸੀ;

ਬ.

ਬਚਾਅ ਦੀ ਉਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਘਟਨਾ ਦੇ ਅੱਖੀ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਜਾਏ, ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਵਤਃ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਗਵਾਹੀ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਰਿਸ਼ਵਤ ਜਾਂ ਜਾਨ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਤੱਥ ਅਕੇਲਾ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ;

ਸ.

ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ;

ਦ.

ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 11 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕਿ ਡਾ. ਬੀ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਸਰਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਫਿਟ ਸੀ ਬਜਾਏ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 6) ਦੇ, ਇੱਕ ਟਾਈਪੋਗ੍ਰਾਫੀਕਲ ਗਲਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਬਚਾਅ ਦੀ ਉਹ ਸੁਝਾਅ ਕਿ ਸਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਬੀ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸਰਟੀਫਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਫਿਟ ਸੀ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; ਈ. ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਰਦ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ ਕਿ ਉਹ ਆਈ.ਓ. ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੇਤਨ ਨਹੀਂ ਸੀ;

f. ਡਾ. ਮਿਨੂ ਮੁਖਰਜੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਪਾਏ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਕਿ ਕੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਇਆਂ ਨਾਲ ਤੱਥ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਅਤੇ

g. ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੋਤਲ ਨੂੰ ਰਸਾਇਣਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ।

ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸਵੈਚਛਿਕ, ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਾਮਲਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੀ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302, 341, 376 ਅਤੇ 448 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।

iv. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਪੀਲ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ

28. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਝਾਰਖੰਡ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। 27 ਜਨਵਰੀ 2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ:

a. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹਾਂ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ;

b. ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਨੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨੇਤਰੀ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਕੀਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਰੀਜ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅਜੋਇਣ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

c. ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨੇਤਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਡਾ. ਆਰ. ਮਹਤੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਬਿਹਤਰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ; d. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਮੋਤੀ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਾਰਨ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ;

e. ਡਾ. ਮੀਨੂ ਮੁਖਰਜੀ (ਪੀਡਬਲਿਊ 9) ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਪੱਖ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਧੀਨ ਪੁਕਾਰਿਆ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ 2 ਜਨਵਰੀ 2019 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

B. ਮੁੱਦੇ

29. ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਦੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦੇ ਹਨ:

a. ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ;$3_{SUPERSCRIPT}$ ਅਤੇ

b. ਕੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਪੱਖ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

C. ਸਬਮਿਸ਼ਨ

30. ਵਿਸ਼ਨੂ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਸਦੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਸਨ:

a. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ: ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਕਮਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ; ਅਤੇ

b. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ 12 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੈਪਟੀਸੀਮੀਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਜਲਣ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ।

31. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਬ੍ਰਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ: ਭਾਵੇਂ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ; ਅਤੇ

ਪੀੜਤ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਣ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਇੱਕ ਮਰਣ ਪੂਰਵ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਡੀ. ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

i. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 32(1) ਅਧੀਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ

ਪੀੜਤ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੜਨ ਦੀਆਂ ਚੋਟਾਂ ਕਾਰਨ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ

ਡਾ. ਆਰ ਮਾਹਤੋ (ਪੀਡਬਲਿਊ 8) ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੈਪਟੀਸੀਮੀਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੜਨ ਦੀਆਂ ਚੋਟਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਖੋਜ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਹਨ।

ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂਕਨ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਡਾ. ਆਰ ਮਾਹਤੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਫਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਣਨਾਮ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਜਵਾਬੀ ਪੱਖ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਫਟ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲਣ ਹਾਲਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਤੀਜਤਨ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੀਆਂ ਸੜਨ ਦੀਆਂ ਚੋਟਾਂ ਕਾਰਨ ਮਰਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਣਨਾਮ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਲਾਹ (ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨਾ) ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖੰਡ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਮਰਣ ਪੂਰਵ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਡਾ. ਆਰ ਮਾਹਤੋ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਵਾਕਈ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਡਾ. ਆਰ ਮਾਹਤੋ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ:

ਇੱਕ ਅਣਨਾਮ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ;NONE NONE

ਇਸ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਰਾਏ ਬਣਾਈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;NONE NONE

ਇਸ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਲਈ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ;NONE NONE

ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ; ਅਤੇNONE NONE

ਜੇਕਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।NONE NONE

ਡਾ. ਆਰ ਮਹਤੋ ਦੀ ਗਵਾਹੀ (ਸਿਰਫ ਇਸ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਲਈ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਸੀ) ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 60 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 60 ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਕਿ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਸਿੱਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

“ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਸਿੱਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। — ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ, ਹਰ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸਿੱਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ —

ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ;

ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ;

ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਵੇਦਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸੰਵੇਦਨਾ ਜਾਂ ਉਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ;

ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਰਾਏ ਜਾਂ ਉਸ ਰਾਏ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਰਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟ੍ਰੀਟੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਇਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਇਆਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਟ੍ਰੀਟੀਜ਼ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਲੇਖਕ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਜਾਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿਆ, ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਉਣਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਦੇਰੀ ਜਾਂ ਖਰਚ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਦੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਜਾਂ ਹਾਲਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਮਾਦੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕੇ।”

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

35. ਇੱਥੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਣਨਾਮ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਅਣਨਾਮ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਰਾਇ ਜੋ ਮਰੀਜ਼ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਇਲਾਜ ਸੀ, ਨੂੰ ਡਾ. ਆਰ ਮਹਤੋ ਦੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਣ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 60 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਰਾਇ ਨੂੰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ (ਇਸ ਸੀਮਿਤ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਬੋਕਾਰੋ ਬਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ) ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਣੀ-ਸੁਣਾਈ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਣ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਣ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਹੋਰ ਜਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਰਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ, ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਮੇਤ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਡਾ. ਆਰ ਮਹਤੋ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੈਪਟੀਸੀਮੀਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਸੜਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਟਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ।

36. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਮੋਤੀ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਸਕਰਸ਼ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਆਰੋਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੀੜਤ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਜਖਮਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਏ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਤੀਜਤਨ,

ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 32(1) ਅਧੀਨ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੋਤੀ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੜਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਟਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਸੈਪਟੀਸੀਮੀਆ ਕਾਰਨ ਹੋਈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਖੀਰਕਾਰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਗਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

@ ਪਾਂਡਵ ਰਾਏ [ਡਾ. ਧਨੰਜ ਵਾਈ ਚੰਦ੍ਰਾਚੂੜ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

b. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ

37. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਬਿਆਨ ਜੋ ਗਵਾਹਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ (ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ) ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਉਹ ਕੇਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਜਾਂ ਲੱਭੇ ਨਾ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ, ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। — ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਮੌਖਿਕ, ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਜਾਂ ਜੋ ਲੱਭੇ ਨਾ ਜਾ ਸਕਣ, ਜਾਂ ਜੋ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ, ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਜਾਂ ਖਰਚੇ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜੋ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਲੱਗੇ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹਨ ਅਗਲੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ: —

(1) ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। — ਜਦੋਂ ਬਿਆਨ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ, ਉਹ ਕੇਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਹ ਬਣਾਏ ਸਨ, ਉਹ ਬਿਆਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਤ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਕਿਸਮ ਚਾਹੇ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ।

..."

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

38. ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ (ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਮੌਖਿਕ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

a. ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ;

b. ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ;

c. ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਜਾਂ

d. ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਜਾਂ ਖਰਚੇ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਈ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਧਾਰਾ (1) ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ

ਬਿਆਨ ਤਦ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ:

a. ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ; ਜਾਂ

b. ਉਹ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਾਲਿਆ।

39. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬਿਆਨ ਧਾਰਾ 32 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਾਲਣ ਵਾਲੇ ਸੌਦੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਆਨ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਪੋਸਟ-ਮੌਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਨਿ□ਕਰਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੈਪਟੀਸੀਮੀਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜਲਣ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਕਾਰਨ ਜਲਣ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ।

40. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ – ਇਹ ਉਸ ਸੌਦੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਾਲਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਧਾਰਾ 32(1) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਮਰਣ ਘੋਸ਼ਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

c. ਮਰਣ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮੁੱਲ

41. ਇਹ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਰਣ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰਯ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਬਜਾਏ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਰਣ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਆਦਰਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀਆਂ ਮਰਣ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਲਈ ਅਸਵੀਕਾਰਯ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਰਣ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

42. ਖੁਸ਼ਾਲ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਬੌਂਬੇ,5 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਰਣ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮਾਪਦੰਡ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ: “16. … (1) ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਮਰਣ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧੀ ਦਾ ਇੱਕੋ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ ਜਦ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾ ਮਿਲੇ; (2) ਹਰ ਮਾਮਲਾ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਤੇ ਮਰਣ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; (3) ਇਹ ਇੱਕ ਆਮ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮਰਣ ਘੋਸ਼ਣਾ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ; (4) ਮਰਣ ਘੋਸ਼ਣਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਟੁਕੜੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਹੀ ਖੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤੀਂ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਤੌਲਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; (5) ਜੇ ਮਰਣ ਘੋਸ਼ਣਾ ਇੱਕ ਯੋਗ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਅਰਥਾਤ ਸਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਬਿਆਨ ਕਰਤਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਮਰਣ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਖੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ (6) ਮਰਣ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਾਲਾ

43. ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਤੋ ਇਸਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਮ ਬਿਹਾਰੀ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“9. … ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਅਸਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਉੱਤਰ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਜਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।”

44. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮਾਨਿਆ ਹੈ, ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ:

“19. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਫਾਰਮੈਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਫਾਰਮੈਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੁਝ ਮੌਕੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੀੜਤ ਦੁਖ ਅਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।”

45. ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਲਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਆੜੇ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ, ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ ਦਾ ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆੜੇ-ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਾਲ ਦੀ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ (ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ)। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦਾ ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਦਾ ਆੜੇ-ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਵਾਬ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਹੋਰ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਦੋਵੇਂ ਨੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

46. ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸਨ ਕਿ ਮਰਿਆ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਯੋਗ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ। ਮਰਨ ਬਿਆਨ ਪੀੜਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਕਿ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿ ਮਰਿਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਮਰਿਆ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੀ, ਜੋ ਮਰਿਆ ਨੂੰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਝੂਠਾ ਖਾਕਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ।

47. ਹੋਰ ਵੀ, ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਇਹ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਮ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਆਈ.ਸੀ.ਯੂ. ਵਿੱਚ। ਇਹ ਗੱਲ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

48. ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਜਦੋਂ ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਸੀ।

ii. ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਾਮਲਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਖਿਲਾਫ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ

49. ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੈਪਟੀਸੀਮੀਆ ਸੀ, ਜੋ ਜਲਣ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲਈ, ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਉੱਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ

ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ।

50. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਲੱਭੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਭੋਗ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿਸਚਿਤ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੀ। ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਬਲਾਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਅਨਿਯਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

51. ਵਿਸ਼ਨੂ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਮਾਹਰ ਦੀ ਰਾਏ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਹਮਲਾ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ:

“ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੀ ਰਾਏ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤੱਥ ਦਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੱਥ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਉੱਤੇ ਬੰਧਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।” 52. ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਸਾਗਰ ਯਾਦਵ,9 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ:

"13. ਇਹ ਅਚਰਜ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਖੁਸ਼ਾਲ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਬੌਂਬੇ [ਏਆਈਆਰ 1958 ਐਸਸੀ 22 : 1958 ਐਸਸੀਆਰ 552 : 1938 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 106] ; ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਪੰਜਾਬ [ਏਆਈਆਰ 1962 ਐਸਸੀ 439 : 1962 ਸੁਪ (1) ਐਸਸੀਆਰ 104 : (1962) 1 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 479]; ਗੋਪਾਲਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਐਮਪੀ. [(1972) 3 ਐਸਸੀਸੀ 268 : 1972 ਐਸਸੀਸੀ (ਕ੍ਰਿ) 513 : 1972 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 1045]। ਇਹ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਨਿਯਮ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਤਬ ਤੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਯਤਨ ਇਹ ਲੱਭਣਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸੱਚਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਇਹ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਖਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ। ਸਿਰਫ ਜੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਕਨਵਿੰਸਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।")

(vi) ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ।" (vii) ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ।

...

48. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ "ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ" ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਪ੍ਰਤੀਕਸ਼ਾ ਬਕਸ਼ੀ ["ਨਿਆਂ ਇੱਕ ਰਾਜ਼ ਹੈ: ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ" (2010) 44, ਅੰਕ 3, ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ ਯੋਗਦਾਨ, ਪੰਨੇ 207-233.] ਨੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ:

“... ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਸਾਮਾਨਿਆਂਤਰਕ ਕਾਰਜ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗਵਾਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਅਕਸਰ ਇਸ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ

ਗਵਾਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਟ੍ਰਾਇਲ 'ਤੇ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਪੀੜਤ ਜੀਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਂਦਾ। ....”

54. ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਜੋ ਗਵਾਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾ ਇੱਕ ਗਹਿਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤਰੌਤਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਧੀਮੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

55. ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਸਮੇਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪਾਉਣ ਲਈ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅੱਖੀ ਗਵਾਹ ਸਨ। ਬਲਕਿ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ। ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸੁਸੰਗਤਤਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਪੀੜਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ।

56. ਧੀਰੇਂਦਰ ਰਾਏ (ਡੀਡਬਲਿਊ 1) ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਲਈ ਕੋਈ ਕਨਵਿੰਸਿੰਗ ਕਾਰਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਿੰਜਾਈ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਖਿਲਾਫ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਝੂਠੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰੇਗੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਿੰਜਾਈ ਬਾਰੇ ਕਥਿਤ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

57. ਦਸ਼ਰਥ ਤਿਵਾਰੀ (ਡੀ.ਡਬਲਿਊ. 2) ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਝੂਠਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿੱਟ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਲੱਲਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਡਾ. ਆਰ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੈਰ-ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਬਚਾਅ ਨੇ ਇਹ ਸੁਝਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਫਿਟਨੈਸ ਦਾ ਝੂਠਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

58. ਬਲਮੁਕੁੰਦ ਰਾਏ (ਡੀ.ਡਬਲਿਊ. 3) ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਾਸਰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਉਭਰਦਾ ਜੋ ਸੁਝਾਵ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਪੱਖ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਬਣਾਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੁਝ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੁਝਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਬਲਮੁਕੁੰਦ ਰਾਏ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਥਿਤ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਹਾਦਸਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਧੀਰੇਂਦਰ ਰਾਏ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ। ਮਰਣ ਪੂਰਵ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਬੂਤੀ ਮੁੱਲ ਬਲਮੁਕੁੰਦ ਰਾਏ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਣਿਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿੱਤ ਹਾਂ।

59. ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਮਾਮਲਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੀ ਸੰਦੇਹ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਿਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਬਰੀਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਪਰ ਇਹ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਗੁੰਝਲ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਬਰੀਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।1SUPERSCRIPT ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ 27 ਜਨਵਰੀ 2018 ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਫੈਸਲਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ 10 ਅਕਤੂਬਰ 2006 ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੀ ਫੈਸਲਾ ਨੂੰ

ਬਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਪੱਖ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302, 341, 376 ਅਤੇ 448 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ 11 ਅਕਤੂਬਰ 2006 ਦੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਪੱਖ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 376 ਅਧੀਨ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਚੱਲਣਗੀਆਂ। ਜਵਾਬੀ ਪੱਖ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਈ. ਵਿਛੋੜੇ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ

60. ਪੀੜਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ, ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਨੇ ਜਿਸਨੂੰ "ਦੋ-ਉਂਗਲ ਟੈਸਟ" ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਹ ਸੈਕਸੁਅਲ ਸੰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਆਦਤਨ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਪਿੱਛੇਹਟੀਆ ਅਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਟੈਸਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਯੌਨ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਗ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਥਾਕਥਿਤ ਟੈਸਟ ਕਿਸੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਜਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਮੁੜ-ਤਰੌਮਾਤਮਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੈਕਸੁਅਲ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਰਿਮਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। "ਦੋ-ਉਂਗਲ ਟੈਸਟ" ਜਾਂ ਪ੍ਰੀ ਵੈਜਿਨਮ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ

61. ਲਿੱਲੂ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ,12$_{SUPERSCRIPT}$ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਦੋ-ਉਂਗਲ ਟੈਸਟ" ਗੋਪਨੀਯਤਾ, ਅਖੰਡਤਾ, ਅਤੇ ਗਰਿਮਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ:

“13. … ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਬਚੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਦਦ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਤਰੌਮਾਤਮਕ ਨਾ ਕਰੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਅਖੰਡਤਾ ਅਤੇ ਗਰਿਮਾ ਨੂੰ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾ ਕਰੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੋ ਕਿ ਕਰੂਰ, ਅਮਾਨਵੀ, ਜਾਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਇਲਾਜ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਲਿੰਗ-ਆਧਾਰਿਤ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਯੌਨ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਬਚੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੋਪਨੀਯਤਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

14. ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਦੋ-ਉਂਗਲ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਬਚੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੋਪਨੀਯਤਾ, ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਅਖੰਡਤਾ ਅਤੇ ਗਰਿਮਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।”

62. ਕਿ ਇੱਕ ਔਰਤ "ਸੈਕਸੁਅਲ ਸੰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਆਦਤਨ" ਹੈ ਜਾਂ "ਸੈਕਸੁਅਲ ਸੰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਆਦਤਨ" ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 375 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਤੱਤ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਥਾਕਥਿਤ ਟੈਸਟ ਇਸ ਗਲਤ ਧਾਰਣਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸੈਕਸੁਅਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੱਚਾਈ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ—ਇੱਕ ਔਰਤ ਦਾ ਯੌਨ ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੋਰ, ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਉਸ ਦੇ ਯੌਨ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਪਿਤ੍ਰਸੱਤਾਤਮਕ ਅਤੇ ਲਿੰਗ-ਭੇਦਭਾਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਔਰਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਯੌਨ ਸਰਗਰਮ ਹੈ।

63. ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਲਾਅ (ਸੋਧ) ਐਕਟ 2013 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 53A ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਸੋਧ ਕੀਤੀ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 53A ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਯੌਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤਾ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਯੌਨ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਸਬੂਤ

ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਨਹੀਂ ਹਨ।

64. ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਿਆਣ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੇ ਯੌਨ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ।13$_{SUPERSCRIPT}$ ਇਹ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ "ਦੋ-ਉਂਗਲ ਟੈਸਟ" ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ:

“ਪਰ-ਵੈਜਾਈਨਮ ਪ੍ਰੀਖਣ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕ 'ਦੋ-ਉਂਗਲ ਟੈਸਟ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਲਾਤਕਾਰ/ ਯੌਨ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਯੌਨ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਯੋਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦਾ ਆਕਾਰ ਕੋਈ ਮਾਯਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਪਰ-ਵੈਜਾਈਨਮ ਪ੍ਰੀਖਣ ਸਿਰਫ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹਾਈਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈਮਨ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਈਕਲਿੰਗ, ਸਵਾਰੀ ਜਾਂ ਹਸਤਮੈਥੁਨ ਵਰਗੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਫਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਾਬਤ ਹਾਈਮਨ ਯੌਨ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਫਟਿਆ ਹਾਈਮਨ ਪਿਛਲੇ ਯੌਨ ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈਮਨ ਨੂੰ ਯੌਨ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਖਣ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਨਨਾਂਗਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਵਾਂਗ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਉਹ ਹੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਜੋ ਹਮਲੇ ਦੇ ਐਪੀਸੋਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ (ਤਾਜ਼ਾ ਫਾੜ, ਖੂਨ ਬਹਿਣਾ, ਸੋਜ਼ਿਸ਼ ਆਦਿ ਵਰਗੀਆਂ ਖੋਜਾਂ)।”

65. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ "ਦੋ-ਉਂਗਲ ਟੈਸਟ" ਇੱਕ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਫਸੋਸਜਨਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅੱਜ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

66. ਅਸੀਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ:

a. ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਓ ਕਿ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਿਆਣ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡੇ ਜਾਣ;

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਿਆਣ ਮੰਤਰਾਲਾ, “ਯੌਨ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਬਚੇ / ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਮੈਡੀਕੋ-ਲੀਗਲ ਦੇਖਭਾਲ” (19 ਮਾਰਚ 2014) b. ਯੌਨ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਬਚੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰੋ; ਅਤੇ

c. ਮੈਡੀਕਲ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਯੌਨ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਬਚੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ “ਦੋ-ਉਂਗਲ ਟੈਸਟ” ਜਾਂ ਪਰ ਵੈਜਾਇਨਮ ਪ੍ਰੀਖਣ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

67. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਿਆਣ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਿਆਣ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰਾਂ (ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਵਿਭਾਗ) ਨੂੰ ਭੇਜਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਭਾਗ ਈ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਮਹਾਨਿਰੀਕਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨਗੇ। ਪੁਲਿਸ ਮਹਾਨਿਰੀਕਸ਼ਕ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹਦਾਇਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨਗੇ।

68. ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ “ਦੋ-ਉਂਗਲ ਟੈਸਟ” ਜਾਂ ਪਰ ਵੈਜਾਇਨਮ ਪ੍ਰੀਖਣ (ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਯੌਨ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ।

69. ਅਪੀਲ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

70. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨਿਪਟਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਦੀਪਕ ਪਾਨਵਾਰ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate